

ZEMPLENI MÚZEUM

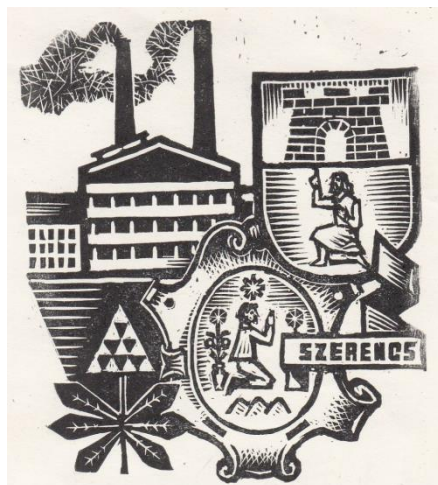
2020. ÉVI BESZÁMOLÓ JELENTÉS

Készítette:

Majoros Judit

igazgató

2021. március 20.

Bevezetés	2
Helyzetelemzés	3
Tárgyi feltételek	3
A Zempléni Múzeum műszaki állapota	3
A Zempléni Múzeum műszaki felszereltsége	4
Személyi feltételek.....	4
A Zempléni Múzeum személyzeti helyzete	4
Szakmai tevékenység	7
Gyűjteményi munka.....	7
Gyűjteménygyarapítás	7
Gyűjteményrendezés.....	7
Nyilvántartás	8
Adattári munka.....	8
Könyvtári munka	8
Műtárgyvédelem	9
Tudományos tevékenység.....	10
I. Tudományos publikációk	11
Monográfia.....	11
Szaktanulmány.....	11
Recenziók, ismertetések.....	11
Szinopszis	12
Ismeretterjesztő publikációk	12
Kutatószolgálat	13
Közművelődési és közönségkapcsolati tevékenység	14
Kiállítások	14
A Zempléni Múzeum állandó kiállításai:.....	14
Időszaki kiállítások:	14
A látogatók száma.....	16
Rendezvények.....	17
Múzeumpedagógia tevékenység	18
Pályázatok:	18
A járasszékhely múzeumok számára nyújtott szakmai támogatás	18
Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program) 2019/2020	20
Határtalan emlékeink – a szerencsi Rákóczi-vár és a kassai Rákóczi emlékház.....	30

Bevezetés

Az Országgyűlés 2012. október 8-án elfogadta a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosítását előirányzó 2012. évi CLII. törvényt, amely alapján az állami fenntartású megyei múzeumi szervezetek megszűntek, tagintézményeik a területileg illetékes települési önkormányzatok fenntartásába kerültek át.

2013. január 1-jétől a Zempléni Múzeum fenntartása is Szerencs Város Önkormányzatának feladata lett. Ekkortól - immáron 6 éve - a város mindkét muzeális típusú intézménye egy szakmai irányítás alá került, a Szerencsi Cukormúzeum a Zempléni Múzeum tagintézményeként működik.

A Szerencsi Helytörténeti Múzeum 1968. december 3-án kapta meg a működési engedélyét, tehát 2018-ban az intézmény elért működése kezdetének 50. évfordulójához. Mivel az alapítás az év végén történt, ezért úgy döntöttünk, hogy a jubileumot nemcsak 2018-ban fogjuk megünnepelni, az 50. évforduló tiszteletére rendezett ünnepség a csak nyitánya volt egy egész éven át tartó sorozatnak.

A 2019. év tehát a jubileum ünneplésének jegyében zajlott, de több olyan munkafolyamatra lebonyolítására is sor került, ami ugyan a külső szemlélők számára nem látványos, de a múzeum tevékenységében nagyon fontos. Sikeres pályázatunk segítségével megvalósítottuk az új állandó kiállítás előkészítését, melyet hamarosan - a projekt 3. ütemével kiegészítve – meg is nyitunk. Az év utolsó időszakában megtörtént a tárgyi gyűjtemény revíziója is, amely a gyűjteménykezelési munka fontos állomása.

Összességében tehát elmondható, hogy a Zempléni Múzeum 2019-ben is sikeres szakmai évet zárt. Kítűzött célkitűzéseinket teljesítettük, az új feladatok megvalósítása érdekében pedig a szükséges források megteremtése érdekében minden pályázati lehetőséget kihasználunk.

Helyzetelemzés

Tárgyi feltételek

A Zempléni Múzeum műszaki állapota

A Zempléni Múzeum 1991 óta a Rákóczi-vár keleti szárnyának első emeleti és tetőtéri szintjén működik. 2013-ig a múzeum a vár alapterületéből 733 m²-nyi részt foglalt el, és 100 m²-es vizes blokkot a könyvtárral közösen használt. Az első emeleti részen 7 kiállító terem és 3 szolgálati helyiség van 333 m² területen, a tetőtérben 1 iroda, 2 gyűjteményi szoba, 3 raktár és egy foglalkoztató terem található a 400 m²-es részben.

A helyiségek műszaki állapota megfelelő, a kiállító termeket folyamatosan karbantartjuk.

A tetőtérben régebben a legnagyobb problémát a tető állapota jelentette, mert hosszú éveken át beáztak az ott található helyiségek. Ez a vár 2010-es felújításakor megszűnt, ugyanakkor gondot jelent a nyári hónapokban, hogy a helyiségekben túl meleg van. Ez elsősorban műtárgyvédelmi szempontból aggályos, hiszen a legtöbb szobában műtárgyakat is őrzünk. A múzeumi raktárak is a tetőtérben vannak, és csak egy csigalépcsőn át közelíthetőek meg. Erre a problémára és a mozgáskorlátozottak múzeumba való bejutásának könnyítésére a lift cseréje jelentené a megoldást. 2015-ben a tetőtéri dolgozószobák közül hármát légkondicionáló eszközzel láttunk el. A lift cseréjére még továbbra is keressük a megoldást.

A legnagyobb műszaki gondot az épület fűtése jelenti. Bár az általunk használt rész többségében csak temperáló fűtés van, és a napi ütemezés sem a múzeum igényeihez alkalmazkodik (délután és este van emeltebb hőmérséklet), ez mégis jelentős összeggel terheli az intézmény költségvetését. Megítélésünk szerint a vár fűtésrendszerének átalakítása az energiatakarékosság és a költségcsökkentés érdekében indokolt lenne. Az ígért kormányzati támogatással megvalósuló „várprogram” keretében a műszaki felújítás hangsúlyos pontjának kell lennie a fűtésrendszer korszerűsítésének.

Az új állandó kiállítás megvalósításával összefüggésben megtörtént a kiállító szint teljes elektromossági rendszerének felújítása: a vezetékek és a villanyóra cseréje, új biztonsági jelző-és kamerarendszer kiépítése. A lámpatestek cseréjének elsősorban műtárgyvédelmi okai voltak, de az energiatakarékosság sem elhanyagolható vonzata a felújításnak. A 2019. évi járasszékhely múzeumok

számára nyújtott szakmai támogatás keretében 2020-ban megtörtént a múzeum tűzvédelmi jelzőrendszerének kiépítése.

A Zempléni Múzeum műszaki felszereltsége

A Zempléni Múzeumban a munkavégzéshez eszközök rendelkezésre állnak, az intézmény műszaki ellátottsága megfelel a kor követelményeinek. 2015. év végén a TIOP-pályázat keretében új informatikai eszközök beszerzésére került sor: szerver, 12 munkaállomás, 10 db notebook, projektor, színes fénymásoló gép ebből a keretből, 12 db tablet a TÁMOP-pályázat által került az intézménybe.

Az elektromos rendszer teljes felújítása remélhetőleg megszünteti a korábbi üzemzavarokat, és a korábban tapasztalt gyakori eszközmeghibásodást.

Személyi feltételek

A Zempléni Múzeum személyzeti helyzete

2020. évben 7 főállású és 2 részmunkaidős alkalmazott dolgozott az intézményben a következő munkakörökben:

1 fő - igazgató – muzeológus

1 fő – történész - muzeológus

1 fő – múzeumpedagógus - rendezvényszervező

1 fő – múzeumpedagógus-gazdasági alkalmazott

2 fő – pénztáros-teremőr

1 fő – takarító

A Zempléni Múzeum dolgozói 2020. november 1-jétől kikerültek a közalkalmazotti foglalkoztatási körből, a 2020. évi XXXII., a kulturális intézményekben foglalkoztatottak közalkalmazotti

jogviszonyának átalakulásáról szóló törvény értelmében. A jogviszony átalakítását minden dolgozó tudomásul vette, a jogviszony megszüntetésére egy munkavállaló esetében sem nem került sor.

A részmunkaidős alkalmazottak közmunkaprogramban vettek részt, valamint bérkiegészítésben részesültek, gyűjteménykezelési és feldolgozási munkákat végeznek.

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény alapján minden múzeum köteles műtárgyvédelmi és közművelődési szakembert is foglalkoztatni. Az utóbbi kötelezettséget a múzeumpedagógus alkalmazásával teljesítettük, de a műtárgyvédelmi szakember pótlását csak a Herman Ottó Múzeummal való külső szerződéssel tudtuk megoldani.

2020 március 17-én a Zempléni Múzeum vezetése a munkavállalók egészségének megőrzése és a járvány terjedésének lassítása érdekében a következő intézkedéseket tette:

- A koronavírus terjedésével összefüggésben meghozott kormányzati döntésekre (46/2020. (III. 16.) Korm. rendelet, 5. §) tekintettel, és fenntartónkkal egyeztetve a Zempléni Múzeumot 2020. március 17-től határozatlan ideig a látogatók előtt zárva tartjuk.
- Elrendeltük a takarítás során az alaposabb fertőtlenítést, a gyakori szellőztetést.
- Felhívtuk dolgozóink figyelmét arra, hogy csak a legszükségesebb esetben hagyják el otthonaikat, tartsák be a járványügyi rendelkezéseket.
- Kidolgoztuk egy új munkarendet a járvány idejére (amíg még az intézményben tartózkodással folyik a munkamenet), és 2020. március 17-től ezt alkalmaztuk.
- Intézményünk digitális adatbázisai lehetővé teszik az otthoni munkavégzést. Felmértük a kollégáink között, hogy adottak-e a feltételek az otthoni munkavégzésre. Akinek nem volt otthon számítógépe, annak a múzeum hordozható gépei közül biztosítottunk felszerelést, akinek nincs internete, annak offline végezhető feladatteljesítés körülményeit biztosítottuk.
- 2020. március 23-tól a munkatársak otthonról végezhető adatrögzítési munkákat végeznek a múzeumigazgató irányításával és ellenőrzésével.

Majoros Judit - a munkafolyamatok irányítása, a munkavégzés ellenőrzése, a szükséges tervek, dokumentáció elkészítése, tudományos kutatás

dr. Bodor Mária - - online oktató anyagok, tanulmányok készítése,

Hegedűsné Simka Orsolya - könyvelés az ASP-rendszer használatával, képeslap felhasználási engedélyek, múzeumpedagógiai foglalkozási tervek készítése

Majoros Imréné - adatrögzítés

Rudolfné Varga Valéria - adatrögzítés

Lajcsákné Körömi Katalin - adatrögzítés

Kiss Zsuzsanna - adatrögzítés

Béki Dávid - adatrögzítés

Béki Péter - adatrögzítés

Tóth Dávid - adatrögzítés

Kocsis Piroska - adatrögzítés

Kalina Dávid – a Polgármesteri Hivatal informatika osztályán végzett feladatokat, majd ennek befejezése után az adatbázissal kapcsolatos munkát végzett

Az otthoni munkavégzést a vár műszaki felújításának idejére vezettük be, és 2020. április 20-tól ismét a múzeum épületében folyt a munka. 2020. június 23- és 2020. november 11. között a múzeum nyitva tartott, és a megszokott rendben fogadta a látogatókat.

2020. november 11-től a Kormány a 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendeletével úgy döntött, hogy a koronavírus világjárvány következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdet ki. Az érvényes jogszabályok alapján a kulturális intézmények, így a múzeumok se tarthatnak rendezvényeket és nem fogadhatnak látogatókat.

Ezért 2020. november 11-től a Zempléni Múzeum kiállításai sem látogathatóak. A múzeum egyéb háttér tevékenysége - pl. a gyűjtemények feldolgozása, a leltározás, a revízió, a tudományos kutatás, a kiadványok készítése - azonban a szükséges óvintézkedések betartása mellett tovább folyt. A gyűjteményekben a személyes kutatásra ugyan nem volt lehetőség, de minden olyan kutatói kérésnek eleget tettünk, amelyet online módon tudtunk megoldani. A képeslapgyűjteményünk felhasználásával kapcsolatos ügyintézés zavartalanul folyt.

2020. augusztus 1-jétől a Turisztikai Központ a Zempléni Múzeumhoz került. Ott 2 fő állású (támogatott munkavállaló és közmunkaprogramban dolgozó alkalmazott látta el a feladatokat. A 2020 november 11-i bezárást követően a Turisztikai Központ munkatársai a Zempléni Múzeumban végeztek munkakörüknek megfelelő, elsősorban a gyűjteménygondozással kapcsolatos feladatokat.

Szakmai tevékenység

Gyűjteményi munka

Gyűjteménygyarapítás

Gyűjteményfejlesztési koncepciónk kiemeli, hogy célszerű nemcsak adományozás, hanem egyedi darabok vagy hagyatékok megvétele által is gyarapítani a gyűjteményeket, hiszen így kvalitásos, kiállítható darabok kerülnek a múzeumba.

Az országos gyűjtőterülettel rendelkező képeslevelezőlap-gyűjteményt tovább gyarapítottuk, a kollekciónagysága 2020-ban 13400 darabbal nőtt. Ebben az esztendőben is vásároltunk képes levelezőlapokat, hogy a minőségi gyarapodás is jellemzője legyen a kollekciónagyságának.

Gyűjteményrendezés

A közmunkaprogram segítségével nagyarányú gyűjteményrendezési munkákat tudtunk elvégezni. A képeslapgyűjteményben folytattuk az anyag egyedi sorszámmal való ellátását és a digitális feldolgozást: a szkennelést és az adatbázis-készítést. A képeslapgyűjtemény sorszámszerinti átrendezése is folytatódott.

2018-ben a járasszékhely múzeumok számára nyújtott szakmai támogatás segítségével a tárgyi gyűjtemény és az ex libris gyűjtemény magyar vonatkozású részének adatainak nyilvántartására egy

minisztérium által akkreditált szoftvert kezdünk el alkalmazni. Ehhez az ex libris gyűjteményben is rendezési és adatfelvételi munkákat végeztünk.

2019-ben lebonyolítottuk a tárgyi gyűjtemény revízióját. Kialakítottuk a tárolás új rendszerét, a leltárkönyvbe bekerült a tárgy helye is, valamint a tárgyakról elkészültek a tárgyfotók is. 2020-ban elvégeztük a Maszler-gyűjtemény tervezett revízióját.

A Zempléni Múzeum csatlakozott a múzeumi ágazat mintaprojektjéhez, melyben a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia által meghatározott műtárgyfeldolgozás folyik. A Szépművészeti Múzeum - Magyar Nemzeti Galéria Mozgó Laborja kitelepült, és több mint száz tárgyfotót készítettek, és ezek bekerülnek a MuseumMap szolgáltatási rendszerbe.

A gyűjteményrendezési munkákat közmunkaprogram segítségével végeztük.

Nyilvántartás

A Zempléni Múzeumban a nyilvántartás naprakész. Az adattári, a könyvtári és a tárgyi gyűjtemény leltárkönyvi adatainak számítógépes feldolgozása befejeződött. Gyűjteményfejlesztési koncepciónk fontos része, hogy a korábban szekrénykataszteri nyilvántartású anyagaink (képeslapgyűjtemény, ex libris gyűjtemény) egyedi nyilvántartásúvá váljanak. Ez a magas példányszám miatt számítógépes feldolgozással, és a digitalizálással egybe kötve lehetséges.

Adattári munka

Az adattár 10 tétellel gyarapodott. E gyűjteményi egységből 148 tétel digitális archiválásra került.

Könyvtári munka

A múzeum könyvtára nem nyilvános, inkább gyűjtemény jellegű, de kutatókat fogad. 2020-ban a könyvtár 24 tétellel gyarapodott adományozás és cserepéldányok által, illetve oly módon, hogy a képeslapok felhasználásának egyik feltétele, hogy a megjelenő kiadványból legalább egy példányt a kiadó átadjon a múzeum könyvtára számára.

Műtárgyvédelem

Az állományvédelem előírásait fontosnak tartjuk, ezért több pályázaton is részt vettünk, hogy a hiányosságokat csökkentsük és megfelelő műtárgyi környezetet tudjunk biztosítani:

- A NKA támogatásával fényvédő fólia került a kiállítótér ablakaira, így a kiállításokban elhelyezett tárgyak UV-védelme megoldódott.
- Az állományvédelmi pályázat keretében fiókos fémszekrényeket, savmentes papíryananyagokat,
- A Norvég Finanszírozási Alap segítségével tűzálló fémszekrényeket sikerült beszereznünk.
- A 2017. évi járásszékhely múzeum számára nyújtott keretből a következő fejlesztések történtek:
  - műtárgykörnyezetet szabályozó-ellenőrző berendezések beszerzése (párásító, szárító berendezések, mérőműszerek) – Testo 625 mérőműszer, Klima1stKlaas típusú mobil kondenzációs levegőszárító készülék -
  - légtisztító és levegőfertőtlenítő berendezések beszerzése - SA200 típusú légtisztító berendezés
- raktár és kiállító helyiségek hidegfényű műtárgybarát izzók beszerzése, felszereltetése.

A fejlesztések sokat javítottak a múzeum állományvédelmi helyzetén, de sajnos még mindig maradtak megoldatlan, sőt kritikus problémák. Állományvédelmi stratégiánknak megfelelően minden pályázati lehetőséget megragadunk. 2020-ban egy régi nagy elmaradást sikerült pótolni: beszereltettük a múzeum tűzvédelmi riasztó rendszerét. Ez nagy előrelépés, hiszen a múzeum műtárgyállományának jelentős része papír alapanyagú, vagy könnyen éghető anyagból készült.

Személyzeti helyzet

Az intézményben még nem dolgozik műtárgyvédelmi szakember, de külső segítséggel végeztettünk ilyen jellegű tevékenységet. A tárgyi gyűjteményben Szentesi Edina megyei műtárgyvédelmi referens iránymutatása alapján elvégeztük a tárgyak tisztítását, és a raktár takarításával és átrendezésével biztonságosabb tárolási körülményeket alakítottunk ki.

Tudományos tevékenység

A Zempléni Múzeumban dolgozó munkatársak elsődleges feladata Szerencs helytörténetének és a magyarországi édességgyártás történetének kutatása. Ezen kívül a történész-muzeológus két nagy témakörrel foglalkozik: a képes levelezőlap kultúrtörténetével és Zemplén vármegye társadalomtörténetével.

2020-ban a legtöbb alapkutatást a Rákócziak – Egy nagy dinasztia születése című kiállítása szakmai háttéranyagának elkészítéséhez, és a kiállítási tablók megszövegezéséhez végeztük. Ennek során a Rákóczi-vár építéstörténete és Szerencs szerepe a Rákóczi család történetében teljesen új megvilágításba került., és a mindennapi élettel kapcsolatosan is sok új érdekes információ került napvilágra.

2019. év kiemelkedő teljesítménye volt, hogy Bodor Máris történész-muzeológus megszerezte a doktori fokozatot, és tudományos tevékenységéért megkapta az MTA Miskolci Területi Bizottságának fiatal kutatók számára odaítélt díját.

- **PhD fokozat**

2019. január 18: doktorszigorlat – *summa cum laude*

2019. május 7: doktori védés – *summa cum laude*

2019. május 13: Doktori Tanács megítélte a fokozatot

2019. június 2: doktorrá avatás

- **Tudományos díj**

MTA Miskolci Területi Bizottsága Tudomány Ünnepe 2019. alkalmából fiatal kutatók Tudományos díja, történettudományból MAB-DIPA Tudományos Díj 2019.

(Díj átvétele: Magyar Tudomány Ünnepe 2019. ünnepi rendezvényen, MNL Nógrád Megyei Levéltára, Salgótarján, 2019. november 7.

Dr. Bodor Mária 2020. évben végzett tudományos tevékenysége:

A rendkívüli helyzetre tekintettel a konferenciák visszaszorultak a tudományos tevékenységben, helyette inkább gyakorlati feladatok és publikációk domináltak.

I. Tudományos publikációk

Monográfia

Az orosz medve a Vezúvra tekint. Az orosz-nápolyi-szicíliai diplomáciai kapcsolatok nemzetközi összefüggései és helye I. Sándor (1801-1825) európai ügyekben követett politikájában. Pécs, PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport, 2020. 360 p. – A doktori disszertáció a nagy érdeklődésre tekintettel megjelent könyvformátumban. Sajnos a tavaszi könyvbemutatóra a vírushelyzet miatt nem került sor.

Szaktanulmány

Oroszország földközi-tengeri politikája 1801–1807 között. // Bebesi György–Kolontári Attila (szerk.): Forradalmak és kölcsönhatások 1917 Orosz Birodalom – Szovjetunió – Oroszország. MOSZT Könyvek 17. PTE BTK TTI MOSZT Kutatócsoport Pécs, 2020. 35–43.

A képes levelezőlapok és az erőszak. Az erőszak megjelenítődése a Zempléni Múzeum képes levelezőlap gyűjteményében. A Hajnal István Kör 2019. évi konferenciájának kötetébe készült, a megjelenés várható ideje: 2021 tavasz.

Recenziók, ismertetések

Pete László: Itáliától Olaszországig. A Risorgimento és az olasz egyesítés. Gondolat, Budapest, 2018. Debreceni Szemle 2020/3. 375–380.

A Modern Oroszország és Szovjetunió Kutatócsoport és az ELTE Ruszisztikai Központ közös kiadásában – a De disciplina Russistica sikerére tekintettel – új recenziókötet jelenik meg.

O. G. Agejeva: Szvetszkije jezsegodnije prazdnyiki rosszkovo dvora ot Petra do Jekatyerini Velikoj. (Az orosz udvar évenként megrendezett világi ünnepei Pétertől Nagy Katalinig), Otyecsesztvennaja Isztorija 2006. 2. 11–26. pp.

T. O. Volobujeva: Evoljucija gorodszkogo kosztyuma kak otrazsenyje mogyernyzacionnih

processzov v rosszizskom obscsesztve vtoroj polovini XIX veka. (A városi viselet fejlődése mint a modernizációs folyamatok visszatükröződése az orosz társadalomban a XIX. század második felében.) In: Otyecsesztvennaja isztorija 2008/1. 25–36. old.

Voronyin, V. E.: Velikij knyaz Konsztantyin Nyikolajevics na pravoszlavnom Vosztoke i arabszkom Zapagyje v szeregijne 1840-h gg. // Rosszizskaja isztorija 2019/2. 78–97.
(Konsztantyin Nyikolajevics nagyherceg utazása a pravoszláv Keleten és az arab Nyugaton az 1840-es évek közepén)
(Megjelenés várható időpontja: 2021 eleje.)

Szinopszis

2021 tavaszára tervezett konferenciára szinopszis elkészítése és elküldése a szervezőknek, cím:
„Zsidók a magyarországi képes levelezőlap kiadás történetében”

Ismeretterjesztő publikációk

Könyvek, kiadványok számára

Szerencs–Zempléni Múzeum („Képeslap Múzeum”). // Különleges múzeumok és gyűjtemények Magyarországon 1. Hazai úti célok. Turisztikai könyvsorozat. BKL Kiadó, Szombathely, 2020. 120–123.

Szerencs – Rákóczi-vár. // Vár- és kastélymúzeumok Magyarországon 1. Hazai úti célok. Turisztikai könyvsorozat. BKL Kiadó, Szombathely 2020. 138–143. /saját fotóimmal/

Bodor Mária – Nagy Gábor: A szerencsi vár története. // Várak, kastélyok, templomok. Évkönyv 2020. 62–67. (Nagy Gábor építészmérnök, a szerencsi vár 3D-s rekonstrukciójának elkészítőjével közös publikáció.)

Múzeumi kiadvány

„Rákóczi Zsigmond és kora.” című korábbi, meg nem jelentetett kézirat teljeskörű átdolgozása, bővítése.

3. Múzeumi blog-bejegyzések

Miért gyűjtünk képeslapot?

A Rákóczi-címer szimbolikája

Képeslapokba zárt szerelem

Főúri étkezés a XVII. század eleji Magyarországon

A Mikulás-kép változásai – Avagy a Mikulás evolúciója a Zempléni Múzeum képes levelezőlap-gyűjteményében

Rádiós szereplések

Kossuth Rádió 2020. április 11. (szombat), Kalendárium című műsorban a húsvéti képes levelezőlapokról beszéltem (a tavalyi karácsonyi képeslapos műsor után pozitív visszajelzések voltak a hallgatóktól)

Szakmai nap

MAgyar MUzeumi Történész Társulat 2020. évi XXI. Országos történész muzeológus konferencia és szakmai továbbképzés – 2020. szeptember 9–11., Petőfi Irodalmi Múzeum Kazinczy Ferenc Múzeum, Sátoraljaújhely, a konferencia témája: A trianoni békediktátum és következményei

Gyerekeknek ismeretterjesztő előadás

2020. október 5.: „Mindennapok a Rákócziak korában” címmel a Szerencsi Városi Könyvtár rendezésében a könyvtári hét alkalmából két, 1–1 órás előadás a Szerencsi Rákóczi Zsigmond Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, illetve a szerencsi Bolyai János Katolikus Általános Iskola tanulói számára.

Kutatószolgálat

A Zempléni Múzeum képeslapgyűjteménye iránt az internetes kutathatóság által nem csökkent, hanem inkább jelentősen emelkedett az érdeklődés. A hungaricana.hu nevű közgyűjteményi portál egyik legnépszerűbb része a Képcsarnok, ahol az ott található képeslapanyag nagy részét a Zempléni Múzeum gyűjteménye adja. A lapokat nagyon sok kiadványba kérik közlésre, és ebből az intézménynek rendszeres bevétele származik.

A múzeum személyesen is fogad kutatókat és a képeslapgyűjtemény felhasználása iránt érdeklődőket, valamint az internetes szolgáltatással is támogatja a kutatók munkáját.

2020 év végén jelent meg a múzeum korábbi igazgatójának, dr. Petercsák Tivadarnak A képeslap története című kötete, amelyet a szerencsi gyűjteményre alapozva írt meg. Majoros Judit, amellelt, hogy szakmai lektorálást elvégezte, aktívan részt vett a kötet képanyagának szerkesztésében.

Közművelődési és közönségkapcsolati tevékenység

Kiállítások

A Zempléni Múzeum állandó kiállításai:

- A képeslap világa (megnyílt: 2012. június 15.)
- Fery Antal ex librisei (megnyílt: 1993., felújítva: 2002)
- Rákóczi Zsigmond és kora (megnyílt: 1994., felújítva 2004.)

Időszaki kiállítások:

A szóda, egy magyar kultuszital – 2020.január 30 – 2020. július 30.

LEVELEZŐ LAP

*A Zempléni Múzeum szeretettel meghívja
2020. január 30-án 15.00 órától kezdődő
kiállításmegnyitójára.*

- *A vendégeket köszönti Nyíri Tibor,
Szerencs Város Polgármestere.*
- *A kiállítást megnyitja Kiss Imre, a Magyar
Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum
igazgatója, a kiállítás kurátora.*

*A Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari
Múzeum vándorkiállítása a szikvízgyártó ipar
történetét mutatja be.*

*A kiállítás 2020. január 30.-április 30. között
tekinthető meg a Zempléni Múzeumban.*

**Meghívó
„A szóda, egy magyar
kultuszital”
című kiállításmegnyitóra**

*Helyszín: Zempléni Múzeum,
Rákóczi-vár
3900 Szerencs
Huszárvár út 11.
Elérhetőség: 47/777-770
muzped@szerencs.hu*

Góré Szabina kiállítása, Zempléni Fesztivál – 2020. augusztus 15- 2020. szeptember 30.

Kortárs magyar képzőművészek bemutatkozása a ZEMPLÉNI FESZTIVÁLON

*

A Zempléni Fesztivál tisztelettel meghívja Önt és barátait
GÓRÉ SZABINA FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
 2020. augusztus 15-én, szombat 17 órára,
 a Zempléni Múzeumba. (Szerencs, Huszárvár út 11.)
 Köszöntőt mond: Nyiri Tibor polgármester.
 A kiállítást megnyitja: Bujdos Attila újságíró.
 A kiállítás megtekinthető szeptember 30-ig, hétfőtől péntekig 8-tól 17 óráig,
 szombaton és vasárnap 10-től 17 óráig.

A látogatók száma

2016	Zempléni Múzeum	: összes: 11317 fő ebből diák: 4241 fő fizető: 5374 fő
2017	Zempléni Múzeum	: összes: 13406 fő ebből diák: 5680 fő fizető: 6455 fő
2018	Zempléni Múzeum	: összes: 14645 fő ebből diák: 5835 fő fizető: 6305 fő

2019	Zempléni Múzeum	: összes: 14039 fő ebből diák: 5412 fő fizető: 5827 fő
2020	Zempléni Múzeum	: összes: 6839 fő ebből diák: 1917 fő fizető: 3947 fő

A látogató szám vizsgálatakor érdemes megjegyezni: ahhoz, képest, hogy a szokásos 52 hét helyett csak 31 hétig lehettünk nyitva, a bevételkiesés nem volt jelentős, a közel 4000 fizető látogató a hazai turizmus élénkülését mutatja.

Rendezvények

A Zempléni Múzeum 2020.évi tevékenységét erősen korlázták a pandémia miatt hozott intézkedések, ezért a szokásos évi rendezvényeket (Város Napja, Múzeumok éjszakája, Csokoládéfesztivál) ebben az esztendőben nem lehetett megrendezni. A rendezvények köre a kiállításmegnyitókra szűkült, valamint egy olyan szakmai rendezvényre, amelyet a Látás-Mód Alapítvánnyal közösen bonyolítottunk le. Ennek során a múzeumi kollégák egy a látássérültek életét, nehézségeit bemutató érzékenyítő foglalkozáson vettek részt. Mivel múzeumunknak is van a látásukban korlátozottak számára összeállított múzeumpedagógia foglalkozása, ezért ez a workshop különleges hasznos volt.

Múzeumpedagógia tevékenység

Sajnos 2020-ban az ismert körülmények miatt csak nagyon korlátozottan volt lehetőségünk múzeumpedagógiai foglalkozásokat tartani, de az elméleti felkészülés, és az új programok kidolgozása új szintre lépett.

Pályázatok:

A járasszékhely múzeumok számára nyújtott szakmai támogatás (2019) Módosított megvalósítási határidő: 2021.június 30.

A megvalósított fejlesztés tartalma:

A Zempléni Múzeum tűzvédelmi rendszerének tervezetése és kivitelezése

Mivel úgy ítéljük meg, hogy az állomány védelem legfontosabb alapelve a prevenció, jelen pályázat elsődleges célja, a múzeum **tűzvédelmi riasztórendszerének a kiépítése**. A Zempléni Múzeum több kuriózum jellegű, országos, sőt nemzetközi jelentőségű gyűjteményt kezel.

Gyűjteményeink általános jellemzője, hogy többségük papír alapanyagú, tehát nagyon könnyen sérül, éghető.

Gyűjteményi egység	Darabszám	Éghető anyag aránya
Képeslevelezőlap gyűjtemény	965052	100%
Ex libris gyűjtemény	35000	100%
Tárgyi gyűjtemény	3140	60%
Könyvgyűjtemény	7852	100%
Adattár	3484	100%
Fotótár	2600	100%

E tényeket figyelembe véve tehát nem kell különösebben indokolni, hogy miért elsődleges jelentőségű a riasztó rendszer kiépítése. A gyűjtemények legértékesebb részeit már fémszekrényekben helyeztük el, de azok csak korlátozottan, 30 percig nyújtanak védelmet. Szükség esetén a riasztórendszer megmentheti a kollektciókat, ezért gondoljuk jelenleg, hogy ez a leginkább fontos az intézményünk számára.

A következőkben felsorolt műszaki berendezések kerültek beépítésre:

Rendszer elemek	db/m	Ár/db	Ár/össz
WHS 450 C központ	1	89 800 Ft	89 800 Ft
Kezelő egység WHS-450-LCD	1	52 900 Ft	52 900 Ft
12 V 7 Ah akkumulátor	2	6 000 Ft	12 000 Ft
Vezérlő modul WHS 450 CP 24V	2	49 900 Ft	99 800 Ft
WSD-IT-O optikai füstérzékelő	25	22 900 Ft	572 500 Ft
WSD-IT-M kézi jelzésadó+szerelődoboz	5	19 200 Ft	96 000 Ft
WHS-450-CPH Beltéri hangjelző	7	32 600 Ft	228 200 Ft
Utánvilágító tábla	5	1 250 Ft	6 250 Ft

Segédanyagok(szerelési apróanyag,felfogatás)	1	20 000 Ft	20 000 Ft
Termékek összesen			1 177 450 Ft
Szerelés			150 000 Ft
Kiszállítás			15 000 Ft
Tervezés			0 Ft
Oktatás, dokumentáció			30 000 Ft
Rendszer összesen nettó			1 372 450 Ft

Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program) 2019/2020

A **Rákóczi Zsigmond és kora** című tárlat, amely a szerencsi *Zempléni Múzeum* történeti témájú állandó kiállítása már hosszú ideje az egyik legnépszerűbb bemutató. Mivel a múzeum nagyon szép történelmi környezetben, egy nevezetes műemléki épületben: a szerencsi Rákóczi-várban működik, az ide érkező látogatók igénylik, hogy színvonalas történeti témájú kiállítást tekinthessenek meg.

A most fennálló kiállítást **1994-ben** nyitották meg. Hagyományos tabló-tárló rendszerű, szövegei és felirati egynyelvűek, nincs bennük interaktív elem, a **mai kor igényeinek már nem felel meg. A téma** tehát adott, és szinte **kötelező érvényű**, a téma kibontása és bemutatása azonban korszerűbb módszereket igényelne.

A kiállítás előkészületeként **látogatói felmérést** végeztünk a különböző látogatói csoportok között, hogy mely részei tetszenek a legjobban a régi kiállításnak, valamint, hogy milyen típusú kiállítást, azon belül konkrétan mit szeretnének látni a szerencsi várban. A felnőtt korú látogatók **a vár építéstörténetére**, a vár régi kinézetére és berendezésére kíváncsiak. Az iskolás korú gyermekek között a vár **makettje**, és az **öltözetek** a legnépszerűbbek. A nemek megoszlásában a férfiak a **fegyverek**, a hölgyek a **viseletek** iránt érdeklődnek. Az új kiállítás koncepciójának kialakításakor ezt a látogató felmérést is figyelembe vettük.

Tartalmi szempontból a régi kiállítás *Rákóczi Zsigmond* életútját mutatta be, valamint utalásokat tett a szerencsi vár építéstörténetére. Az új történeti témájú állandó kiállításunkban – amellet, hogy a fő hangsúly továbbra is a dinasztiaalapító *Rákóczi Zsigmondra* helyeződik – kitekintünk a család későbbi

történetére is, főként a Szerencséhez kötődő vonatkozásokra. Tehát felidézzük a Szerencsen született *Rákóczi György* alakját is, és bemutatjuk a vár legjelentősebb katonai eseményét, a fejedelem uralkodása alatt, a harminc éves háború alatt lezajlott 1644-es ostromot. *Rákóczi László* naplóját böngészve megtudhatjuk, hogy milyen szerepet játszott Szerencs a Rákócziak gazdálkodásában. A családfa, a birtoktérkép és az idővonal segítségével sok-sok ismeretet adunk át a korról, a nevezetes Rákócziakról, az országos politikában betöltött szerepükről.

Formai szempontból az új kiállítás megtervezésekor több problémával kellett szembenéznünk. Egyrészt nagy nehézséget jelentett a **műemléki környezet**: a kiállítóterem mennyezete boltozott, a falak nyílászárókkal és egyéb építészeti elemekkel (kandalló, falfülke) tagoltak, a szobáknak nagyméretű, sok fényt átengedő ablakai vannak. Ennél is nagyobb probléma, hogy a korábban rendelkezésre álló kiállítási terület nagyon kicsi, mindössze másfél szoba (50+32 m²) volt. Ezért a mai kor elvárásainak megfelelő arculatú kiállítás megtervezése **nagy kihívás**. Úgy határoztunk, hogy **egy teremmel bővítjük** a kiállítást, és egy újabb 30 m²-es helyiséget hozzákapsolunk a bemutatóhoz, szerencsére ezt az épület elrendezése lehetővé teszi, van ajtó a termek között.

A történelmi környezetet, a termek adottságait, valamint a témát figyelembe véve úgy az a véleményünk, hogy az új állandó történelmi kiállítás esetében is „klasszikus” stílusú megjelenítést szükséges alkalmazni. A látogatóink igénylik és szeretik a szép, régi tárgyakat, ezek bemutatását nem akartuk felcserélni sem valamiféle installációs attrakcióval, sem pedig pusztán képernyőn megnézhető tartalmakkal. Használjuk a modern infokommunikációs eszközöket (szikszói csata bemutatása, *Rákóczi Zsigmond* életútja, a vár 3D rekonstrukciója, Bocskai alakja és esküje, QR kódos kiegészítő információk), de azt szeretnénk, hogy ezek kiegészítő jellegűek legyenek, elsősorban a több szintű információszerezést szolgálják. Mind a három teremben lesz egy központi látványelem (szerencsi vár makettje – várostrom, *Rákóczi Zsigmond* és *Gerendi Anna* lakószobája, a szerencsi református templom szószékének és szószékkoronájának rekonstrukciója), és emellett megjelennek a tárgyakat bemutató tárlók is. Grafikusan szerkesztett tablókat is használunk, de törekeshetünk arra is, hogy interaktív módon vonjuk be a látogatót az ismeretszerzésbe (pl. családfa, birtoktérkép, idővonal). Fontosnak tartjuk, hogy a különböző korú és felkészültségű látogató számára több szintű, és eltérő részletezésű információt nyújtsunk (főszöveg, felirat, QR kód, honlap, blog, ismeretterjesztő kiadványok). Fontos, hogy a tájékoztatás több nyelven jelenjen meg, valamint ne csak olvasható, de hallható szövegek is legyenek.

A pályázati cél meghatározásakor tehát hangsúlyoznunk kell, hogy bár rendelkezésre állt korábban egy hasonló történelmi témájú kiállítás a *Zempléni Múzeumban*, itt most egy új koncepciójú, és

megjelenésében is teljesen más bemutatót hozunk létre, tehát nem a régit korszerűsítjük, hanem valójában egy **új kiállítást alkotunk**.

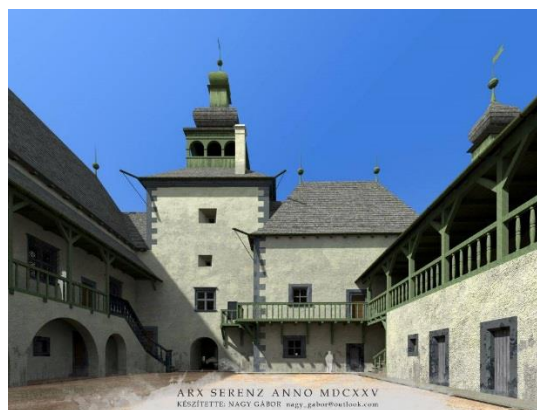
Az állandó kiállítás létrehozásának projektjét két lépcsőben szeretnénk volna megvalósítani, de mivel az igényelt támogatásnak a felét sem kaptuk meg a 2018. évi támogatási döntéssel, ezért újabb szakaszra, a 3. ütemre nyújtjuk be pályázatunkat.

1. ütem 2017-2018 – A háttéranyagok alapján a kiállítás forgatókönyvének véglegesítése, a kiállítás arculatának és látványtervének elkészítése, a szerencsi vár elméleti rekonstrukciójának elkészítése (2018. március 31-re elkészült)
2. ütem 2018-2019 – Az új állandó kiállítás létrehozásának első szakasza:
  - a kiállító tér felújítása (festés, parkettafelújítás (keleti terem), parkettacsere (nyugati terem, nagyterem), az elektromos hálózat felújítása, a világítás cseréje)
  - a kiállítási installáció (asztalosipari, dekorációs munkák)
  - grafikai munkák
3. ütem – Kiállítás kivitelezése a 1. sz. és a 2. sz. teremben
- 4. ütem – 2020-2021 – A teljes kiállítási koncepció megvalósítása.**
  - tartalomelőállítási és grafikai munkák
  - eszközbeszerzés
  - nyomdai munkák

Az első előkészítő fázisban (2018) a következők valósultak meg:

- a kiállítás forgatókönyvének véglegesítése
- a háttéranyagok kidolgozása
- a kiállítás arculati és látványtervének elkészítése,
- a szerencsi vár elméleti rekonstrukciójának elkészítése

A 2. ütemben elkészült:

1. a termek műszaki felújítása,

- az elektromos rendszer felújítása

Az elektromos rendszer felújítása során sor került a villanyóra cseréjére, új vezetékrendszer kiépítésére, a mennyezeti sínrendszer kiépítésére és a megvilágításhoz szükséges eszközök beszerzésére

- a parkettázás

A régi padlózat olyannyira elavult állapotban volt, hogy a teljes padlóborítás cseréjére szorult, a padló új pácolt parketta borítást kapott

- fűtőtestek cseréje

A fűtőtestek cseréje is szükséges volt, a régi korrodált öntvényradiátorok helyett új lemezzradiátorok lettek elhelyezve.

- a festés és előfal építése

A látványtervnek megfelelően a keleti teremben gipszkartonból készült előfal kiépítésére került sor (idővonal – interaktív elem), és mind három kiállítóhelyiség festése is megtörtént.

A műszaki felújítást költségtakarékossági szempontok miatt nem egy fővállalkozóval végeztettük el, hanem egyedi vállalkozói szerződéseket kötöttünk, és a közvetlen anyagbeszerzéssel további költségeket takarítottunk meg. Az anyagbeszerzést előzetes piackutatás alapján végeztük, ahol minőségi elvárások mellett a legkedvezőbb ár volt a fő szempont.

2. A kiállítási installáció és grafikai munkák (asztalosipari, dekorációs munkák) a látványtervben meghatározottak szerint.

- Egyedi kiállítási bútorok készíttetése
  - 2 db FMM típusú vitrin
  - 4 db FMA30 típusú vitrin
  - 1 db 6 szögletű vitrin
  - 4 db érintőképernyő állvány

- Pengefal kivitelezése (építés, grafikai tervezés, nyomtatás)
- Információs táblák grafikai szerkesztése, nyomtatása (5 db)
- Ablaktakaró vászonroló (építés, grafikai szerkesztés, nyomtatás)
- Az interaktív családfa (építés, grafikai tervezés, nyomtatás)
- A vár makettjének átalakítása (asztalosipari munkálatok, makettépítés)
- Új kiállítási bábuk beszerzése és a ruharekonstrukció készíttetése
- Dobogóépítés – asztalosipari munkálatok
- A fali tároló („kis zöld almáriomocská” I kialakítása – asztalosipari munkálatok)
- A toronylépcső megnyitásával kapcsolatos asztalosipari munkálatok
- Tartalomelőállítás
  - QR kóddal elérhető tartalmak
    - A vitrinekben elhelyezett tárgyak bővített tárgyleírása
    - A szikszói csata leírása
    - Szerencs ostromának leírása
  - Multimédiás eszközökön elérhető tartalmak
    - Rákóczi Zsigmond élete

- Szerencs mint birtokközpont
- 17. századi divatlap
- A Rákóczi-vár építéstörténete
- A szerencsi országgyűlés

A 2018-2019. évi támogatásból a kiállítás alapelemei elkészültek, de pontosan arra nem jutott forrás, ami miatt belekezdünk az új kiállítás megvalósításába, a korszerű technikai eszközök, az interaktív és látványelemek alkalmazására, valamint a kapcsolódó kiadványokat sem tudjuk megjelentetni.

Azért szükséges a következő ütemet feltétlenül megvalósítani, mert a tervezett 3 teremből csak kettőben tudtunk megújult kiállítást létrehozni, és még azt sem teljes mértékben. Azt szeretnénk, hogy ne csak egy statikus, tárlós-tablós kiállítással állhassunk a látogatóink elé, határozott célunk, hogy a teljes, eredeti elképzelés szerinti **modern, élményelemekben gazdag kiállítás** valósulhasson meg, ahol minden látogató korcsoportjának és érdeklődésének megfelelően tud információhoz jutni a nevezetes történelmi családról, és a szerencsi vár építéstörténetéről.

Határtalan emlékeink – a szerencsi Rákóczi-vár és a kassai Rákóczi emlékház

2019-ban a Zempléni Múzeum és a **Kelet-Szlovákiai Múzeum** (Východoslovenské múzeum) és a szerencsi **Zempléni Múzeum** együttműködési megállapodást kötött az Európai Regionális Fejlesztési Alap eszközeiből az Interreg V-A Szlovákia - Magyarország Együttműködési Program keretén belül a FMP-E/1901/4.1/029 „Határtalan emlékeink – a szerencsi Rákóczi-vár és a kassai Rákóczi emlékház” című („Rákóczi “rövidítéssel) **projekt megvalósítása céljából**. A pályázat megvalósítását Szerencs Város önkormányzata a 2019. augusztus 27-i ülésén támogatta. A pályázat megvalósítása 2020. július 1-jén elkezdődött, és a nehézségek ellenére várhatóan az ütemezésnek megfelelően meg is valósul.

A Kelet-szlovákiai Múzeum gondozza azokat a gyűjteményeket, amelyek kötődnek a Rákóczi Ferenc személyéhez és a kuruc háborúk időszakához. Az új interaktív kiállítások közé tartozik a Rodostó, II. Rákóczi Ferenc emlékháza, amely a száműzetésben élő Rákóczi életét idézi fel. A Rodostó-ház és a Dóm a kassai magyar látogatók egyik legnépszerűbb műemléke. A projekt egyik fő célkitűzése egy olyan többnyelvű (magyar, szlovák, angol) pedagógiai program kidolgozása, mely Rákóczi Ferenc életét és tevékenységét az egyes korosztályoknak könnyen befogadható módon mutatja be, érdekes, élményekkel gazdagított formában nyújt ismereteket. A 2020. december 31-ig tartó ütemben elkészült a múzeumpedagógiai program kidolgozása magyar nyelven. A projekt fő elemei a 2021-ben valósulnak meg.

A Zempléni Múzeumról elmondható, hogy a nehéz körülmények ellenére az intézmény továbbra is stabil keretek között, kiegyensúlyozottan működik. A minisztériumi és az önkormányzati támogatás mellett minden lehetőséget megragadunk, hogy bevételeinket növeljük, és igényes szakmai tevékenységet folytassunk. A Zempléni Múzeum amellet, hogy gazdagítja a helyi kulturális kínálatot, tevékenységével, kapcsolataival nemcsak az intézmény, de az egész város hírnevének gyarapodását szolgálja.

Szerencs, 2021. március 20.

Majoros Judit

igazgató